

ילדים לא צריכים גבולות, הם צריכים מנהיגות

שי אור, 55, מנחה הורים ומחבר הספרים "הורות כמעשה ניסים" ו"בלי גבולות", מתגורר בפרדס חנה.

מתי: רביעי, 13:00. **איפה:** אצלו בחצר

העיתון: "הארץ" **העמוד:** 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

אתה ודאי שומע את זה הרבה מהאנשים שמגייעים להתייעץ איתך — כשאני הייתי ילד, לא העזתי להתנהג או לדבר ככה להורים שלי. הם לא היו צריכים ללכת בג' ללי ליועצות ופסיכולוגים ומדריכי הורים. אומרים לי את זה הרבה. אמירה מאוד כואבת בעיני. הפתולוגיה הופכת לאידיאולוגיה. מה זאת אומרת?

מי שכילד הרגיש מצוקה והפריע כל הזמן בגן, והרביץ לאחותו וישב בחדר וחיכה שאמא שלו, אולי במקום לנוף ולצעוק, תשאל אותו מה הוא מרגיש, ומשוז, כמובן, לא קרה, ויתר גם על הסיכוי שזה יקרה — היה ילד שמח? היתה לו ילדות שמחה? אתה אומר — אנחנו בעצם מתנאים בכך שהצ' ליחו לאלף אותנו או לסרס אותנו בגיל צעיר, ולמרות זאת הצלחנו לשרוד.

הפתולוגיה שהיא "אני ילד בודד שאף אחד לא מתעניין במה שהוא מרגיש" הפכה לאידיאולוגיה. הנה. הסתדרתי. אני לא צריך אף אחד. אני מסתדר בחיים. אני לא מפונק. יש דילוג מטורף על כל הכאב שהיה שם, בילדות, ולכן הרבה פעמים יש קושי לעמוד מול הילד שלך בן הארבע ולהגיד — היי, זה לא נכון. כשאני הייתי בכיתה א' ובכיתי מול כל הכיתה ואף אחד לא עצר את העולם כדי לראות מה קרה ול־מה אני בוכה — זה לא נכון שהסתדרתי, וגם כשהוא בוכה זה לא נכון שהוא יסתדר וז פשוט הכחשה שמור שרשת עמוק בתרבות. כל כך מהר אנחנו אומרים "הסתדרנו". אבל זה לא נכון. ואיך אנחנו יודעים שזה לא נכון? כי גם היום אנחנו לא מסתדרים.

תסביר.

תראי לי בבקשה מבוגרים שעסוקים בלהעניק את הערך שלהם ולא בלהיאבק על הערך שלהם. תראי לי תרבות שבה, במצב של מאבק, הצדדים עוצרים כדי להקשיב ולא נלחמים. תראי לי תרבות כלכלית שבתוכה המבוגרים בעלי הכוח וההשפעה מחפשים איך לתת לחלשים, ואז אני אגיד לך — הסתדרנו. זה **לב העניין, מאבקי הכוח**.

אני חושב שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו מה תפקידם של ההורים במאבקי הכוח עם ילדיהם. כמעט כולנו משלמים מחירים איומים על הנורמה הזאת, שזכות החוק להשתמש בכוחו כדי לשלוט ולנצל את החלט.

העיתון: "הארץ" **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

העמוד: 10 **העמוד:** 10 **העמוד:** 10

של הילדים לתקשר איתנו.

יש סיבה שהילדים שלנו ממשיכים לבקש עוד שוקולד או מתגנדים כל כך לקחת סוודר למרות שהסבירו להם שזה רע, או למרות שהם יודעים שיהיה להם קר כשהילדים נלחמים בנו הם בעצם אומרים — רגע, תעצרו את הכל, יש משהו שאנחנו רוצים ולא מקבלים, ואנחנו חייבים לעצור ולנסות להבין מה יש שם, מתחת למאבק הזה. מה כל כך מכאיב או חסר לילד, שבגללו הוא מוכן להיאבק בעוצמות כאלה באדם שהוא לגמרי תלוי בו. הילד

הרי לא נהנה מהמאבק הזה, הוא סובל יותר מההורה. הוא חווה גם את הזעזוע הרגשי שאנחנו חווים וגם בדידות קשה, כי המבוגר שהוא כל כך בוטח בו נעלם ומתחלף במישהו חלש ומרוחק שנלחם בו.

זו אופציה אחת — רובד סמוי שאנחנו לא קשור־בים לו, שהרבה מהטקסטים שלך עוסקים בו. האופציה השנייה שאתה מציע מעניינת בעיני, אתה טוען שהילדים נאבקים בנו כי הם קולטים שהצבת הגבולות שלנו מזויפת.

לגמרי. הילד הרי יכול היה לסיים את המאבק ברגע, פשוט על ידי זה שהוא יסתפק בחתיכה אחת של שוקולד ולא יבקש עוד. אבל הוא לא עושה את זה כי הוא מרגיש שאני, ההורה, לא באמת עוצר לשאול את עצמי למה זה כל כך חשוב לי שהוא לא יאכל שוקולד. האם אלה הפחדים שלי? האם זה בגלל שאמא שלי, בילדותי, אמרה לי שאני אהיה שמן ומכוער? האם זה בגלל שאצל הורים אחרים אוכלים ממתק רק פעם בשבוע? או שיש לי באמת חוון? ילדים רוצים ללכת אחרינו, אבל הם ילכו אחרי מי שיש לו חוון. אבל יש לי חוון — חווני הוא שבתי תהיה בריאה. הרי אין ויכוח על זה שלאפשר לה לאכול טבלת שוקולד שלמה זה לא רעיון טוב.

בטח שיש ויכוח.

אז לדעתך צריך לאפשר לסיטואציה להגיע לקצה. שתאכל כמה שוקולד שהיא רוצה.

אני לא חושב שזה קצה. אני חושב שזה אמוץ במצפן הפנימי. תעשיית הפחדים, שחלק ממנה הולך לכיוון של תאונות דרכים וחלק לסמים וחלק לממתקים וחלק למסכים, מוינה את הפקיד הפנימי שיש בכל אחד ואחד מאיתנו. היא מאפשרת להורים לא לעצור ולשאול — למה אני עכשיו רור־זה שלא יאכלו ממתקים או לא יראו טלוויזיה? אתה חושב שרוב, אולי כל, הגבולות שאנחנו מציבים לילדים שלנו, הם לא גבולות אמיתיים. הם קיבעונות, או התניות ישנות מילדותנו, או אפילו משחקי שליטה.

לא מספיק להגיד "אני לא רוצה שהוא יתמכר למסכים". מה המהות של הרצון הזה? או יש את התשובה "שלא יהיה עם הפרצוף במסך כל היום", שלא נוגעת במהות, ויש שיגידו, אני, בבית שלי, רוצה קירבה ומפגש. לא רוצה פרצופים בתוך מסכים. רוצה אינטימיות. זה חוון. זו מנהיגות. בואי נשחק משחק שאני הבת שלך ואת את. עכשיו, את אומרת לילדה שלך — מותק שלי, אם לא תדעי לשים גבול לממתקים שאת אוכלת, תשלמי על זה מחיר! אני יודעת את זה. ככה העולם עובד. בנקודה הזאת את לא מנהיגה, כי את מונעת מפחד ולא מאמינה שהילדה שלך תוכל לעשות משהו אחר ממה שאת עשית.

ומה תאמר לה המנהיגה, שמתברר שאינני?

משהו כמו — חמודה, את הולכת לקרוע את העולם, וליהנות מכל מה שיש לו להציע. לא הכל יצליח, ברור, אבל הנאה היא לא רק משהו שלא משלמים עליו מחיר, אלא דבר שאפשר לשחרר עליו שליטה, לשכלל עוד ועוד את היכולת ליהנות. עבודת בולטת חפיסת שוקר־לד שלמה מולך, הולך ומתעצב בתוכך המנגנון להרפות מההנאה הזאת ברגע שהיא לא באמת משרתת אותך. עכשיו תחשבי — אחרי איוז אמא מהשתיים האלה היית הולכת? במשחק הזה, עם השוקולד, את בעצם עוברת מתגובתיות, ממה לעשות, למה להיות. את אומרת ל־לדה יש לי חוון, אני מנהיגה את המשפחה שלי. לפעמים תרגישי שאכלת יותר מדי שוקולד, לפעמים אני אגיד לך — היי, לא הגזמת? אבל מי שיוביל את המה־לך זה אני, המנהיגה, והמנהיגה לא אומרת משפטים

2 ב'וי' 2017 מוסף הארץ 19

כמו "מה, לא ברור שחבילת שוקולד זה דבר גרוע". שוקולד זה קטן. בוא נלך על משהו יותר משמער-תי בקולקציית החרדות שלי. למשל, שכשהילדה שלי תהיה בת 14 יהיה לה חבר עם אופנוע. הילד בן החמש שאנחנו אומרים לו "אנחנו יודעים מה טוב בשבילך ותעשה מה שאנחנו חושבים" אף פעם לא יהפוך לגבר בן ה-25 שיכול להוביל את חייו בצורה שטובה לו. הרבה פעמים, במאבקים האלה, אנחנו צריכים לבחור בין שני דברים. האחד הוא הפחדים שלנו, והשני זה להצמיח לצדנו בן אדם שידוע טוב יותר מאיתנו להנהיג את חייו בדרך המיטבית עבורו. אם אנחנו מעדיפים את הפחדים שלי נו על פני הצמיחה של הילד החזק. זה אנושי ומוכן, אבל כדאי שנכיר בעובדה הזאת. הילדה בת ה-14, עם החבר והאופנוע, בניגוד לילדה בת השבע שיש לה עכשיו, היא ילדה שיש לה השפעה די אפסית על מה שהיא רוצה לעשות. הדבר היחיד שאנחנו יכורים לים לעשות אם אנחנו רוצים להיות ההורים המגורים בגילאים האלה הוא שיהיה לילדים שלנו ביטחון מלא במצפן הפנימי שלהם, ובקשר שלהם איתנו. הגבולות המאוד ברורים ונוקשים שהורים מציינים לילדים שלהם בגיל הזה רק מבהירים להם שהם צריכים לחפור לעצמם מרתף מאוד עמוק ואפל של תענוגות אסורים בלי ידיעת אבא ואמא. במנהיגות לא אומרים "אין אופנוע". זה לא יעיל. כשאת עומדת בינה לבין הדבר היא לא יכולה להתנסות ולא יכולה לדעת מה טוב בשבילה. תראי, התרבות של ההורים והסבים שלנו היתה כזו שמגוון ההתנסויות והאפשרויות שעמדו בפניהם היה מאוד מצומצם, כדי לשרוד בתרבות הזאת הספיק מנגנון חיקוי. היום זה לא מספיק.

גם חיים בעולם שבו אנחנו נמצאים בהישרדות. איך אנחנו אומרים לנופף כל היום בשרביטני הקסומים ולייצר את ההורות המושלמת הזאת. אם זה מה שאת אומרת אז אין טעם שנעבוד בעבודה שמרגשת אותנו, כי אנחנו בהישרדות, ונותר על זוגיות טובה, כי אנחנו בהישרדות, ונאכל אוכל מגעיל מהסופר, כי אנחנו בהישרדות. זה טיעון דמגוגי. תצטרך לתת תשובה יותר טובה. לא, זו תשובה חשובה, כי אנשים כמוך וכמוני, שכן, נמצאים בהישרדות, מוכנים שיהיה להם חזון מדהים ויצירתי לגבי החיים שלהם או הקריירות שלהם או החלומות שלהם, ודווקא את ההורות הם מנהלים מתוך איזשהו קרב מאסף. ויש שיגידו — יש משהו במה שהוא אומר, אבל זה מתאים לפריבילגים. אני, בתוך סגנון החיים האולטרה תובעני שלי, לא יכול ליישם את זה. התשובה השטחית היא שיש לי תלמידה של השיטה שמיישמת את הגישה הזאת במרכז של משרד הרווחה בעפולה, ויש לי תלמיד שמנהיג קבוצת הורים במחלקת הרווחה של קרית גת. מה לגבי התשובה העמוקה?

התשובה העמוקה היא הרגע הזה שבו כל בן אדם, בפרדס חנה או בירוחם או בסביון, שמבקש מהילד שלו בפעם המיליון לעזוב את הסמארטפון והילד לא עוזב, קולט שהוא מתקשר עם הילד שלו כמו איזה ילד פגוע שזקוק להערכה, שהוא מותש ובסטרס וש זה פשוט לא עובד כל הדבר הזה. אז הוא לוקח נשימה, מבין שבעצם מה שמפחיד אותו זה לא שהילד יתמכר למחשב אלא שאין לו קירבה איתו, והוא נייגש ומתיישב לידו, ומסתכל על המשחק, ועל מה

שתהיה ככה ולא אחרת. אתה חושב, שבמודע או שלא במודע, אנחנו נפרעים מילדינו על כאבי ילדותנו?

בטח. כשאנחנו לא מודעים למה שקורה מתחת לפני השטח, זה מה שקורה. בשביל הרבה מאוד הורים שנפגעו בילדותם זה הגבול, להישיר מבט אל הדיכוי שעברו בילדותם. המקומות שבהם חוויתי כאב כילד הם המקומות שבהם אני מתקשה להיות נדיב עם הילד שלי, כמבוגר.

הנפילה הכמעט קבועה היא שבנקודות שבהן נפגענו מאוד כילדים, אנחנו לא יכולים להיות אוהבים עם הילדים שלנו. שם אנחנו פשוט זורקים עליהם את כל הגיפה שלנו. זו כמובן לא סיבה להתייאש. להפך. ברגע שמפסיקים לפעול על אוטומט, זו הזדמנות לתקן, לצמוח, לראות שזה לא אנחנו, להיפטר מהקליפה הזאת מהילדות. הרבה גישות עוסקות בהתמודדות טובה יותר עם הקשיים של הילדים. אני אומר להפך. זו ההזדמנות. בקושי כל יום, בשבע בערב, בסלון, אתה מקבל אפשרות להיות מדויק, להיות מי שאתה, לא צריך לנסוע לאשראם ולא צריך לצום, רק לעצור ולהקשיב מאיזה מקום פנימי אני פועל פה. לנו, בני גוד להורינו, יש את הפריבילגיה לעצור ולהגיד — את זה לא קיבלתי, ודווקא את זה אני רוצה לתת. ההורות היא כבר לא המרחב שבו מתבנתים ילד כדי לשרוד. אנחנו לא הרפינו מהמחשבה הזאת.

לא. ויכול להיות שגם הילדים שלנו לא ירפו מזה. עדיין לא. זה תהליך אטי וצריך הרבה מאוד חמלה. אני חושב שהילדות שלי יהיו הרבה יותר חופשיות ממני, אבל אני נפגעת מאוד בתור ילד, וחלק מהפגיעה הזאת העברתי אליהן. צריך אומץ כדי לא לבזבז רוח למקום הזה של "לנו עשו ככה ובכל זאת יצאנו בסדר" והאומץ הוא להגיד לעצמך — היי, כשאני נר בח עליה "תזוהרי שם עם הכפית והדבש", אני לא באמת מציב גבול או שומר על ניקיון הבית מפני ילדה בת שלוש, אלא מנותק מהנאה בחיים שלי, וחייב לשלוט.

אבל זה מצריח, כל הזמן, אינטרוספקציה מאוד מאוד מתישה.

לא בהכרח, משום שהילדים שלנו מאוד מייעלים את התהליך. הם שמים על הדסקטופ של התודעה את מה שחשוב באמת. מניחים את הדבר על השולחן דרך ההתנהגות שלהם, ולשם אפשר וצריך לאסוף את הכוחות. אם יש אותם. כשהילד נאבק בנו אנחנו לא צריכים להיבהל, אלא להבין שהציפויות שלו מאיתנו הן לא התקלה או סחיטה, אלא אפשרות להיות מי שאנחנו באמת. לתקן משהו שכואב לנו. זה משהו שגם אנחנו רוצים, וכשאנחנו מתנגדים לבקשה הזאת או לציפייה הזאת, כי אנחנו לא מסוגלים או לא רוצים להתמודד, בסופו של דבר הילד יוותר וייעבר. כשהילד מוותר, כשהוא מבין שהוא לא הצליח לעורר את ההורים שלו, זה הדבר הכי עצוב ונורא בעיני. כי לא רק שהוא נשבר, לא רק שהוא מבין שהוא לא ראוי למה שהוא ביקש, הוא גם מקבל פידבק הפוך לחלוטין מהסביבה. "כבר לא קשה איתו. הוא מאוד השתנה. הוא משתלב נהדר בבית הספר". אבל מה קרה פה בעצם? הילד הזה ויתר על אהבה שהוא ראוי לה. זה ילד איתו הלאה. לעולם של המבוגרים.

טוב. זה מאוד מדכא. אולי קצת תקווה, לסיום. מה נאחל לילדינו בעולם חדש זה?

שאהבה תמיד תהיה נוכחת בחיים שלהם, שהם ידעו איך לתפעל אותה, שהיא לא תהיה מושא לגעגועים או משהו שצריך ללמוד אותו מההתחלה או שמבכים כל החיים את היעדרו. שפשוט ידעו לאהוב. ■

אני חושב שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו מה תפקידם של ההורים במאבקי הכוח עם ילדיהם. כמעט כולנו משלמים מחירים איומים על הנורמה הזאת, שזכות החזק להשתמש בכוחו כדי לשלוט ולנצל את החלש

שלא לומר — היום אין לנו מושג איזה מנגנון צריך כדי לשרוד. אנחנו מגדלים את הילדים לעולם אחר לחלוטין מזה שאנחנו גדלנו לתוכו. כל ערכי היסוד והמשמעויות נמצאים בתהליכים כאלה ואחרים של קריסה.

כן, אנחנו חייבים להודות שאנחנו לא באמת יודעים מה יצטרכו הילדים שלנו בעולם החדש הזה שהם גדלים לתוכו וזה עוד יותר מגביר את ההכרח לעבור ממה לעשות למי להיות, כי זה הדבר היחיד שממשיך הלאה. אנחנו לא יכולים לבזבז את ההורות שלנו על אמירות כמו "אם לא תעשה בגרות לא תהיה לך עבודה". אנחנו יכולים רק להגיד — אני בוטח בפנימיות שלי ואני עוזר לך, ילדי, לבטוח בפנימיות שלך. זה הדבר היחיד שמחזיק מים, וזה הדבר שהדור שלנו בהורות זכה להתמקד בו, משום שההישרדות כבר לא על הפרק.

לא היית יכול להנחיל את הגישה הזאת לפני 50 שנה.

ואז בעצם השבר שאתה מבטא בספר. הוא על הורים, הרבה יותר מאשר על ילדים. כן. הוא ספר על טרנספורמציה תרבותית. קצת מרגיזה כל הנסיונות הזאת שאתה כותב עליה, כי לא רק שמרביתנו לא זכה להורות כזו, אנחנו

שהילד עושה, ואז אומר לו "אתה יודע, נראה לי שהגיע הזמן ללכת לאמבטיה". והילד יסכים? כן. למה?

כי הוא קיבל את מה שהוא ביקש. הוא קיבל מנהיג לצדו, ולא מישוה שמבקש לשנות אותו או לתפעל אותו או מצוי בעצמו באימה של הישרדות. הבעיה עם הטיעונים שלך היא שאי אפשר באמת להפריך אותם. זו בעיה?

קצת. בוא נדבר על דיכוי. זו מילה שעברה לי הרבה פעמים בראש כשקראתי את הספר. עולה ממנו תמונה מאוד ברורה של המשפחה כמבנה דכאני.

היה פעם זמן בהיסטוריה שזה לא היה ככה? כנראה שלא. התפקיד שלנו הוא להתאים את הילדים שלנו לסדר החברתי, כפי שהתאימו אותנו לסדר החברתי. הדיכוי הזה קיים גם היום. אם נדבר על זה לא כעל מציאות כללית אלא על רגעים ברצף, נגלה שכולנו עושים את זה. לפעמים אני יצור דכאני ומשתמש במשפחה שלי כדי לדכא, כי אני לא שואל את עצמי מה אני רוצה לתת או לאן אני מוביל את המשפחה, אלא איך לגרום לילדה הזאת